

СЕКЦІЯ «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»

УДК 336.71

Шарова С.В.

канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

СТАН ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ТА ЗАХОДИ НБУ З ПІДТРИМКИ ЙОГО БЕЗПЕРЕБІЙНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Банківська система України залишається стійкою і ліквідною навіть в умовах воєнного стану. З початку війни до 28 лютого обсяг коштів населення на рахунках найбільших банків зріс, зокрема внаслідок надходження значних виплат наприкінці місяця на рахунки клієнтів банків, у тому числі зарплат. Стримує вплив депозитів доступність безготівкових операцій та обмежена робота банків у низці регіонів. Банки мають запас високоліквідних активів для забезпечення усіх безготівкових розрахунків і розрахунків за депозитами населення навіть у нинішніх складних умовах.

Додатковою "подушкою безпеки" для банків є класичне заставне, а також запроваджене Національним банком бланкове рефінансування терміном до одного року (максимальний обсяг – до 30% вкладів населення). Так, із початку воєнних дій станом на ранок 3 березня 2022 року бланковим рефінансуванням скористалися 29 банків. Загальна сума заборгованості банків за інструментом бланкового рефінансування станом початок дня 3 березня становить 20,2 млрд грн (менше 3% депозитів населення). Національний банк також за потреби здійснює підкріплення банків готівкою без обмежень.

Водночас з метою подальшого підтримання належного рівня ліквідності в банківській системі Правління Національного банку ухвалило такі рішення: припинити проведення тендерів із розміщення депозитних сертифікатів строком на 14 днів; надалі здійснювати тендери з надання рефінансування банкам, у тому числі бланкового, в межах постанови Правління НБУ від 24 лютого 2022 року №22 "Про особливості підтримання ліквідності банків у період дії воєнного стану". Тендери оголошуватимуться залежно від розвитку ситуації (зараз вони відбуваються щоденно); скасувати лютневе рішення щодо збільшення нормативів обов'язкового резервування.

Національний банк робить все необхідне для забезпечення безперебійності як безготівкових, так і готівкових розрахунків та підтримання безперебійного функціонування банківської системи держави в умовах воєнного стану. Із 24 лютого валютний ринок працює в режимі обмежень, офіційний курс зафіксовано та введено низку тимчасових валютних обмежень. Так, уповноваженим установам заборонено здійснювати торгівлю валютними цінностями, крім низки

випадків, зокрема, обмеження не поширюються на операції з купівлі іноземної валюти для придбання товарів критичного імпорту за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України, а також валютних операцій для проведення мобілізаційних та інших заходів у сферах забезпечення національної безпеки та оборони. Крім того, Національний банк ввів заборону на здійснення транскордонних валютних платежів. Винятком до відповідної заборони є розрахунки та отримання готівки з використанням платіжних карток за кордоном та низка інших операцій. Відповідні дії наразі є необхідними для забезпечення надійного та стабільного функціонування фінансової системи країни та максимального забезпечення діяльності Збройних Сил України, а також безперебійної роботи об'єктів критичної інфраструктури. Після нормалізації економічної ситуації у мінімально достатні терміни повноцінну роботу валютного ринку буде відновлено, валютні обмеження будуть скасовані до довоєнного рівня. Проте цей процес може бути поетапним. Платежі Уряду України здійснюються без обмежень згідно із законодавством про воєнний стан, запас ліквідності є цілком достатнім для фінансування витрат та погашення зобов'язань.

По-перше, багато українських підприємств продовжили сплату податків до державного бюджету, а деякі навіть сплатили їх заздалегідь. За даними Міністерства фінансів України, у лютому 2022 року до загального фонду державного бюджету надійшло 104,6 млрд грн, що еквівалентно перевиконанню місячного розпису на 29,3% або 23,7 млрд грн. За запланованого дефіциту в сумі 66,2 млрд грн в перші два місяці 2022 року профіцит загального фонду становив 13,1 млрд грн, а державного бюджету України загалом – 24 млрд грн.

По-друге, Національний банк терміново перерахував частину прибутку до розподілу в сумі майже 19 млрд грн до Державного бюджету України для фінансового забезпечення функціонування держави в умовах воєнного стану.

По-третє, міжнародні організації та країни-партнери взяли зобов'язання із виділення значних обсягів фінансування на зміцнення обороноздатності, підтримання економіки України та гуманітарні питання. За оцінками Національного банку, сумарно міжнародна фінансова, технічна та гуманітарна підтримка сягне понад 15 млрд дол. США в еквіваленті, з них більше 5 млрд дол. – безпосередньо до бюджету. Зокрема, ЄС виділить 1,2 млрд євро макрофінансової допомоги Україні. Відреагувала група Світового банку. Очікується фінансування від МВФ. Про підтримку оголосили значна кількість країн демократичного світу.

Додатковим джерелом фінансування потреб української армії є кошти, зібрані організаціями та громадянами України та інших країн, на рахунках НБУ. Зокрема, станом на 2 березня 2022 року на спецрахунок, який Національний банк відкрив для підтримання Збройних Сил

України, перераховано вже понад 6 млрд грн в еквіваленті. З них більше 1,6 млрд грн Національний банк вже спрямував на потреби військових.

УДК 336.1:352(447)

Фатюха Н.Г.

канд. екон. наук, доц. НУ "Запорізька політехніка"

ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Місцеві бюджети займають одне з центральних місць в економічному механізмі кожної держави. Їх роль і значення зумовлені типом економічної системи, обраними цілями та пріоритетами суспільного розвитку.

Згідно Бюджетного Кодексу України бюджет - план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Бюджети місцевого самоврядування - бюджети сільських, селищних, міських територіальних громад, а також бюджети районів у містах (у разі утворення районних у місті рад) [1].

Місцеві бюджети активно впливають на задоволення різноманітних потреб населення. Видатки місцевих бюджетів значною мірою формують можливості регіону щодо якісного функціонування місцевого господарства, утримання об'єктів соціально-культурного призначення, проведення інвестиційної політики, здійснення соціального захисту населення [2].

Фінансовою основою місцевого самоврядування є доходи місцевих бюджетів.

Як економічна категорія, доходи місцевих бюджетів відображають відносини з приводу формування і використання фінансових ресурсів на регіональному рівні, призначених для реалізації функцій місцевих органів влади.

Доходи бюджету - податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ) [1].

Доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів [3, стаття.63].

Згідно Бюджетного кодексу України склад доходів місцевого бюджету визначається статтями: стаття 64. Склад доходів загального фонду бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад; стаття 64-1. Склад доходів загального фонду районних бюджетів; стаття 66. Склад доходів